

YEVLAX-AĞCABƏDİ ÇÖKƏKLIYININ TEKTONİK XÜSUSIYYƏTLƏRİNİN REGIONAL VƏ PALEOGEOLOJİ TƏHLİLİ

F.İ.İbadov¹, B.S.Aslanov², Ə.İ.Xuduzadə³, L.C.Əbilhəsənova⁴, İ.İ.Quliyev²

Azərbaycan, ¹SOCAR, ²"Neftqazəlmətdəqiqatlayihə" İnstitutu, ³"Azneft" İB, ⁴GGİ

Keçən əsrin 30-cu illərindən başlayaraq, indiyə qədər aparılan geofiziki-kəşfiyyat və axtarış-qazıma işləri Yevlax-Ağcabədi çökəkliyinin struktur-tektonik arxitekturasının Yer təkinin dərin qatlarına doğru kəskin dəyişkən olduğunu müəyyən etmişdir. Belə ki, Antropogen-Pliosen çöküntüləri üzrə şimal-şərqə meyilli yastı monoklinal qırışıqlıq qeyd olunduğu halda, Miosen-Paleogen çöküntüləri üzrə əsasən ŞmQ-CŞq istiqamətli antiklinallar qurşaqlar aşkar olunmuşdur. Eyni zamanda, Kaynozoy çöküntüləri altında gömülmüş dərin Mezozoy strukturlarının tektonikası daha mürəkkəbliyi ilə səciyyəvidir, eləcə də yüksək amplitudlu və müxtəlif istiqamətli tektonik qırılmalar şəbəkəsi Yevlax-Ağcabədi çökəkliyinin şimal-qərb yamacını cənub-şərq yamacından kəskin fərqləndirir.

2015-2017-ci ildə "Kəşfiyyatgeofizika İstehsalat Bölümü" (SOCAR, KGİB) tərəfindən regional profillər üzrə aparılmış kompleks seysmo-qravimaqnitometrik kəşfiyyat işlərinin məqsədi, Mezokaynazoy çöküntülərinin regional izlənilməsi, müxtəlif yaşlı çöküntü komplekslərinin qalınlıqlarının qiymətləndirilməsi, yeni dərin seysmik horizontların izlənilməsi və korrelyasiyası, eləcə də seysmokomplekslərin ayrılması və iri tektonik blokların sərhədlərinin təyini ilə yanaşı, əsasən Təbaşirin və Orta Eosenin yuyulma səthlərinin dəqiqləşdirilməsi olmuşdur. Geofiziki işlərin geoloji interpretasiyası nəticəsində müəyyənləşdirilmişdir ki, Təbaşir-Yura çöküntüləri çökəkliyin dərin hissəsində kəskin dislokasiyaya məruz qalmışlar və onlar vulkanogen-terrigen və karbonatlı süxurlarla təmsil olunmaqla yanaşı, dizyunktiv xarakterli tektonik bloklardan təşkil olunmuşlar. Eyni zamanda Alt, Orta və Üst Eosen çöküntülərinin Üst Təbaşir çöküntüləri üstündə bilavasitə yatması, Mezozoy çöküntütoplanma hövzəsinin Paleosen dövründə tam qapanmasını və Eosen-Maykop dövrlərində yaranmış "hövzələrin" Yevlax-Ağcabədi çökəkliyi ilə planda müqayisəsi güman etməyə əsas verir ki, qeyd olunan müxtəlif yaşlı hövzələr üfüqi müstəvi üzrə "sürüşmə"yə məruz qalmışlar. Bu səbəbdən Paleogendən sonra Yevlax-Ağcabədi çökəkliyində çöküntü toplanma və neft-qaz əmələgəlmə prosesinin tam dayanmasını güman etmək olar.

Qeyd olunanlar nəzərə alınmaqla, Yevlax-Ağcabədi çökəkliyində regional paleoprofillərin kəsilişləri üzrə dərinlik tektonik xüsusiyyətlərin bir daha təhlili nəticələrinə görə Mezozoy dövründə neft-qaz əmələgəlmə hövzəsinin Paleo-Tetis okeanının kənar aktiv hissəsi olması dəqiqləşdirilmiş və geodinamik yanaşmada axtarış-kəşfiyyat işlərinin perspektiv istiqamətləri əsaslandırılmışdır.